

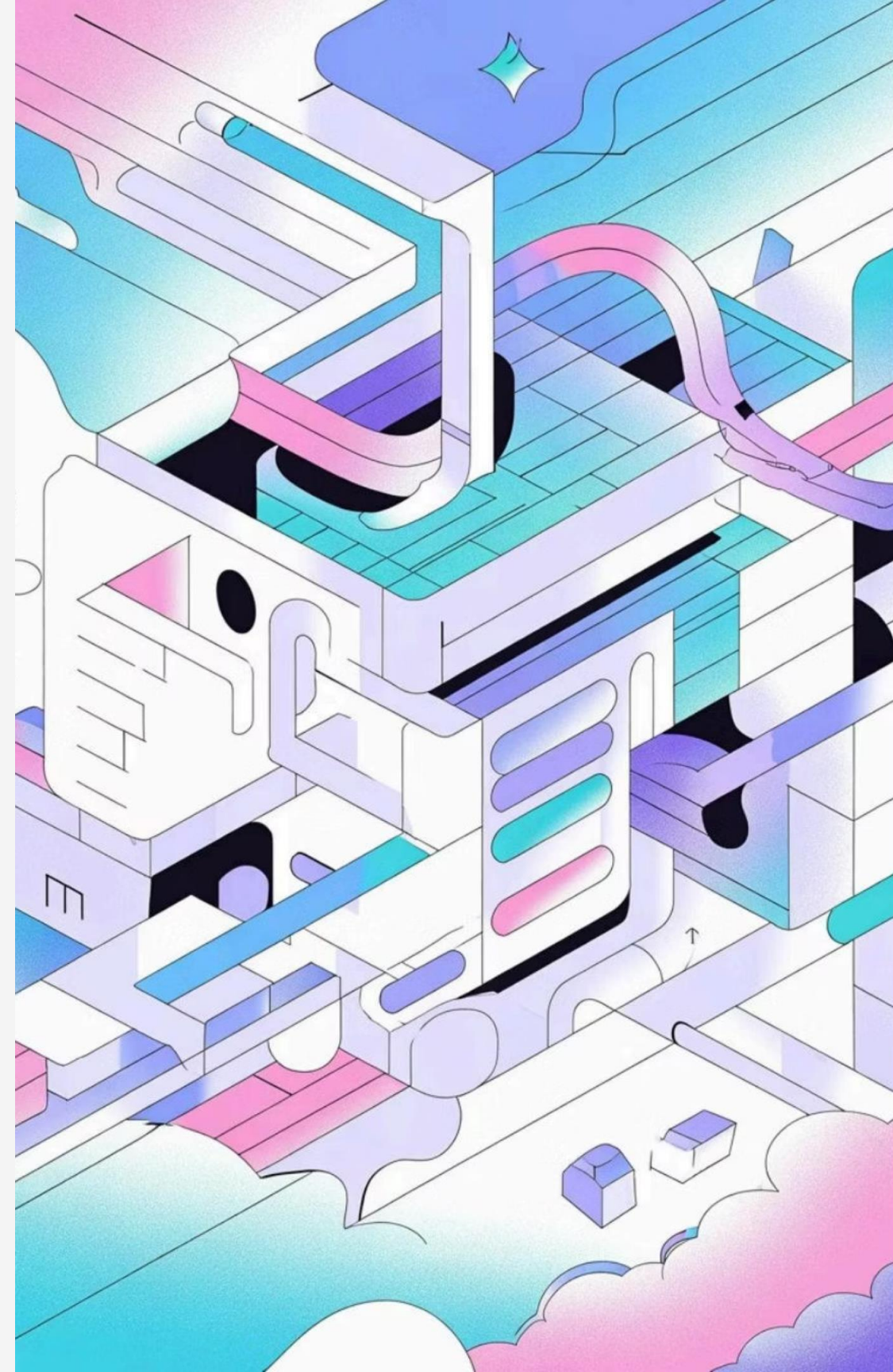
Mediálna gramotnosť vo veku umelej inteligencie

Ako umelá inteligencia pretvára pravdu, dôveru a spôsob, akým konzumujeme informácie v digitálnom svete.

Mgr. Karin Dvorská, Mgr. Annamária Brijáková, PhD.

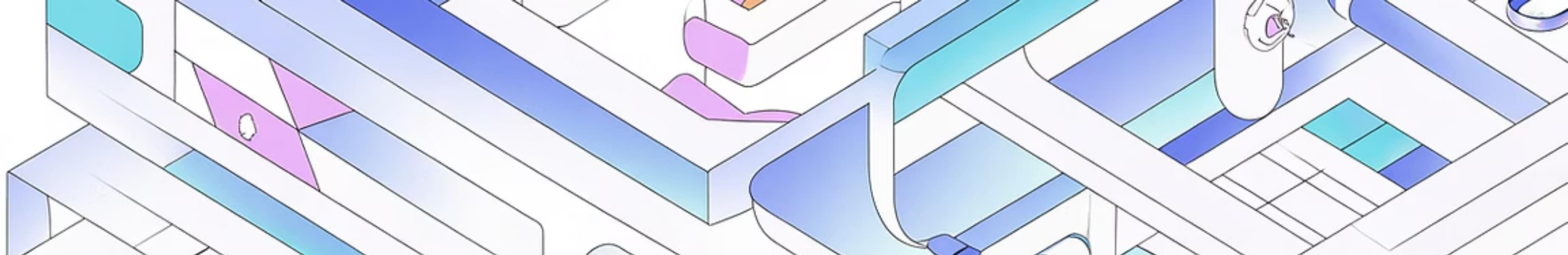
VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

Rozpoznali by ste falošný obsah?

Mechanizmy šírenia AI dezinformácií

01

Generovanie obsahu

AI nástroje vytvárajú falošné články, obrázky a videá v masovom meradle. Jeden prompt dokáže vyprodukovať stovky variant tej istej dezinformácie.

02

Mikrocielenie

Algoritmy analyzujú digitálne stopy používateľov a prispôbujú obsah ich presvedčeniam, obavám a emocionálnym spúšťačom.

03

Automatizované šírenie

Siete botov a falošných účtov distribuuujú obsah cez sociálne médiá, komentáre a diskusné fóra bez ľudského zásahu.

04

Algoritmicke zosilnenie

Platformy uprednostňujú emocionálne nabitý obsah, čo urýchľuje šírenie manipulatívnych materiálov.

05

Vírusový efekt

Ľudia nevedomky zdieľajú falošný obsah, pretože vyzerá autenticky a rezonuje s ich názormi.

Tento cyklus sa môže zopakovať tisíckrát za hodinu, vytvárajúc lavínu dezinformácií, ktorá prebehne akékoľvek úsilie o overovanie faktov.

Prečo podliehame konšpiráciám

Poriadok z chaosu

Konšpirácie ponúkajú jednoduché vysvetlenia zložitých udalostí. Náš mozog túži po vzorcoch a istote, aj keď sú falošné.

Strach živí fikciu

Počas kríz, ako sú pandémie alebo vojny, neistota a strach vytvárajú ideálne podmienky pre šírenie manipulácie.

Opájanie sa "tajnými vedomosťami"

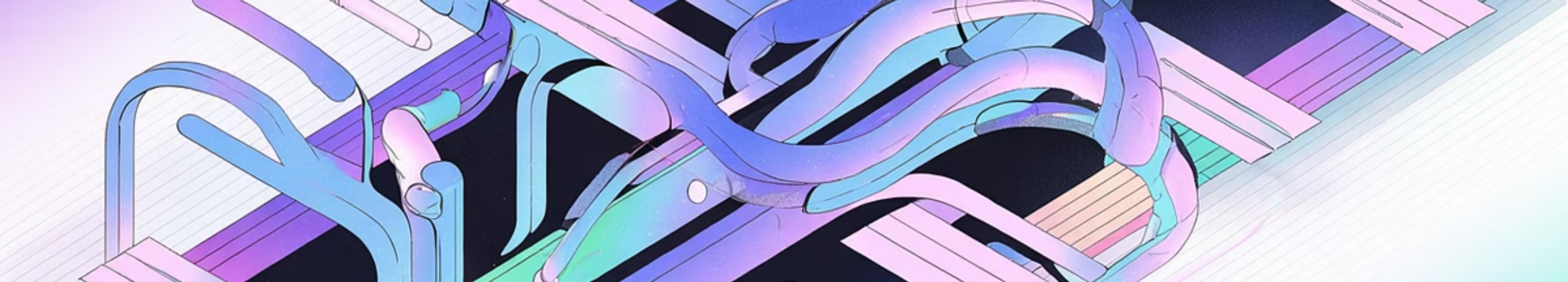
Existuje emocionálna odmena v pocite, že viete niečo, čo iní nevedia – vďaka tomu sa cítime výnimoční a informovaní.

Identita a spolupatričnosť

Viera v určité naratívy sa stáva súčasťou našej identity a spája nás s komunitami rovnako zmýšľajúcich ľudí.

Filtračná bublina 2.0.

Ako AI vytvára "dokonalé" klamstvá

Generovaný text

Jazykové modely vytvárajú realistický, gramaticky bezchybný obsah na nerozoznanie od ľudského. Často používajú polarizujúce tóny navrhnuté tak, aby vyvolali emocionálne reakcie.

Syntetické médiá

Nástroje ako Midjourney a Sora generujú realistické obrázky a deepfake videá.

Pamätáte si falošnú explóziu Pentagonu, ktorá spôsobila pád akcií?

Automatizované siete

Armády botov a mikrocílené kampane doručujú personalizované dezinformácie špecifickým publikám, čo robí detekciu takmer nemožnou.

Nové riziká, ktorým čelíme

Nemožnosť promptne reagovať

Sofistikované mechanizmy, ktoré sa ťažko odhaľujú

Mentalita "všetko je falošné" narúša dôveru v inštitúcie, štát, odborníkov...

Politická manipulácia a spoločenská polarizácia

Mediálna a digitálna gramotnosť v 21. storočí

Mediálna gramotnosť:

- Kritické hodnotenie zdrojov informácií
- Rozpoznávanie zaujatosti a manipulácie
- Pochopenie mediálnych formátov a ich účelu
- Analýza rétorických trikov
- Overovanie faktov a reverzná kontrola

Digitálna gramotnosť:

- Pochopenie algoritmov a ich vplyvu
- Rozpoznávanie AI generovaného obsahu
- Bezpečné používanie digitálnych platforiem
- Ochrana súkromia a osobných údajov
- Etické správanie v online prostredí

V ére AI sa tieto dve gramotnosti prelínajú a dopĺňajú. Nestačí už len vedieť čítať - musíme rozumieť tomu, ako technológie formujú naše vnímanie reality a ako sa proti manipulácii brániť.

Vzdelávanie

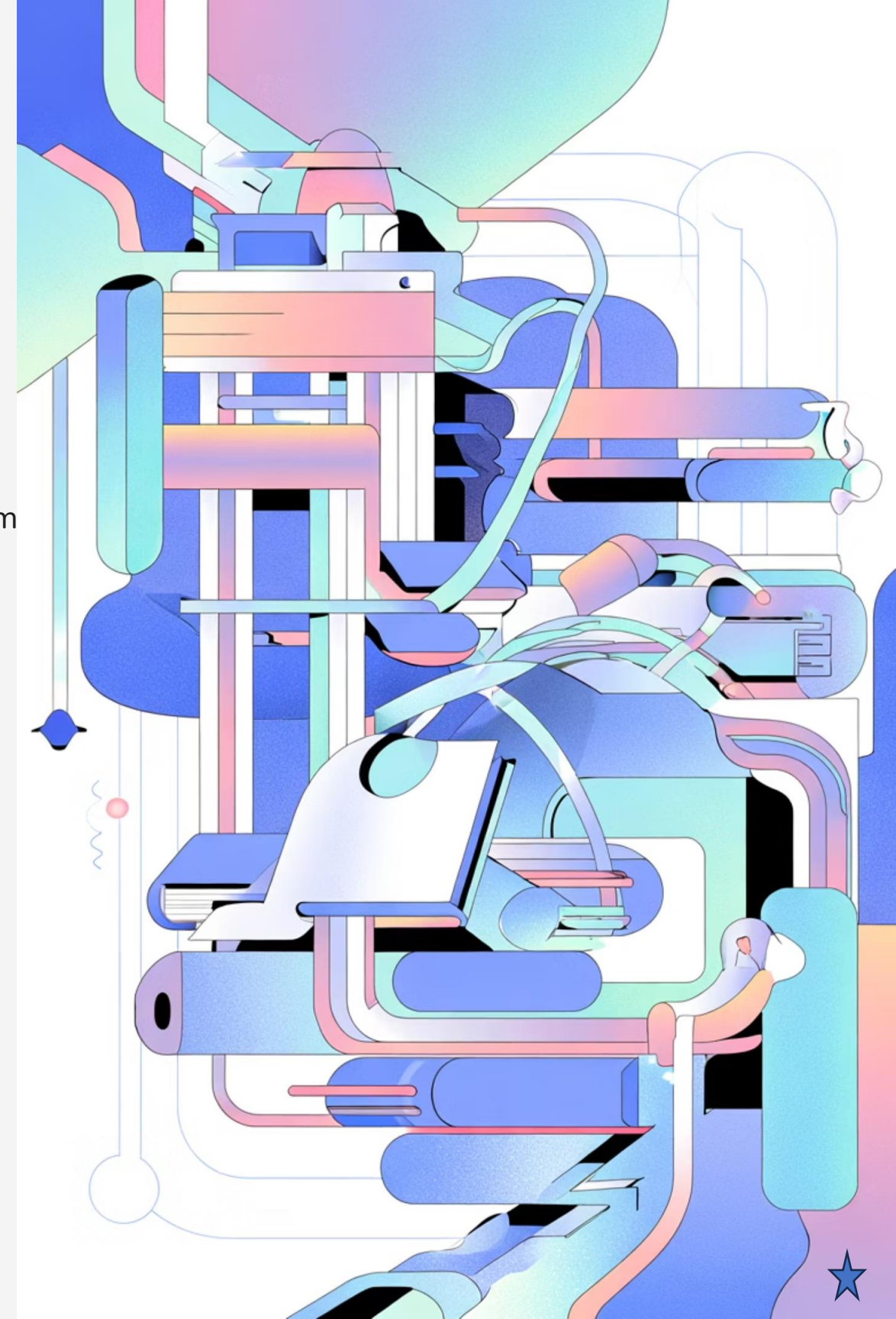
Kritické myslenie

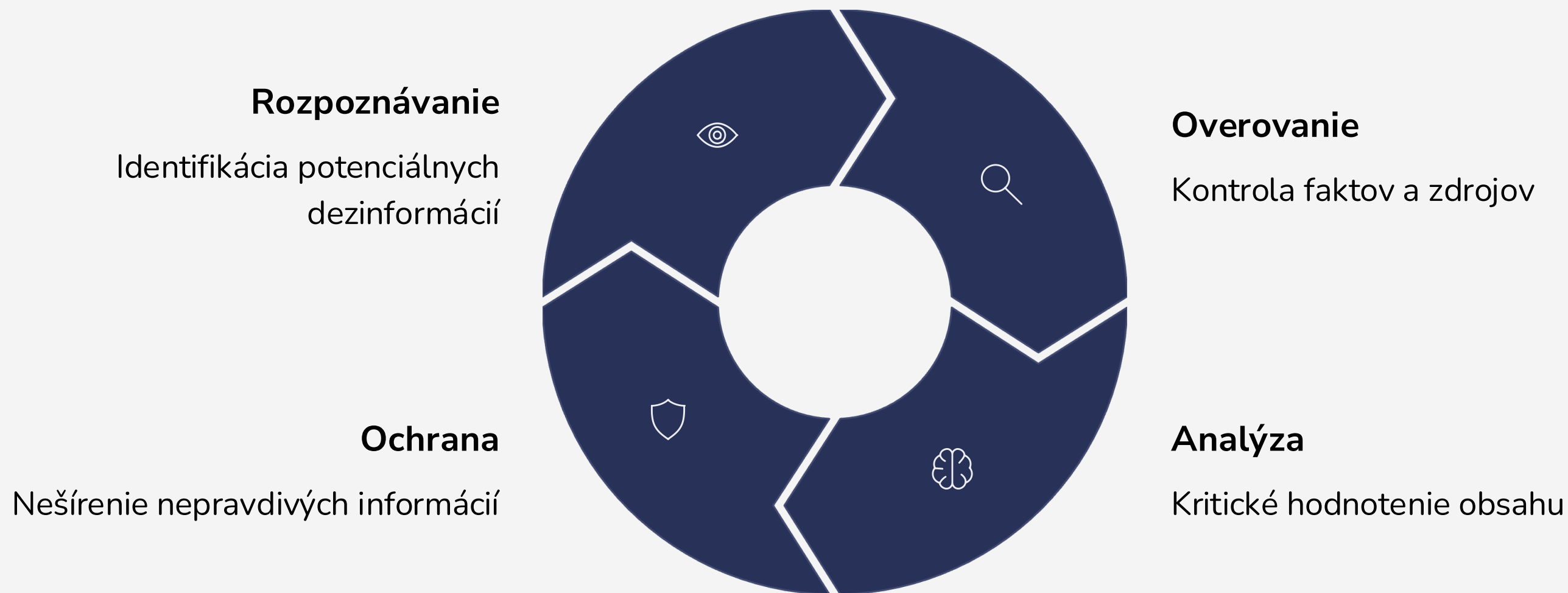
Technológie

Spolupráca

Mediálna a digitálna gramotnosť

Vaše nástroje obrany

01

Overte zdroj

Skontrolujte autora, vyhľadajte kontaktné informácie a hľadajte skutočné fotografie zúčastnených osôb alebo organizácie.

02

Použite detekčné nástroje

Vyskúšajte detektory AI a reverzné vyhľadávanie obrázkov, ale pamätajte – nie sú neomylné a môžu sa myliť.

03

Reverzne overte všetko

Porovnajte s webovými stránkami na overovanie faktov, etablovanými mediálnymi výstupmi a viacerými nezávislými zdrojmi.

04

Skontrolujte svoje emócie

Robí vás to nahnevaným, vystrašeným, úzkostným alebo zmäteným? Silné emocionálne reakcie sú základným znakom manipulácie.

05

Cvičte kritické myslenie

Mediálna gramotnosť a skepticizmus sú vašou prvou a najlepšou obranou proti manipulácii.

Etické používanie AI

Buďte transparentní

Vždy označte obsah generovaný AI. Dajte ľuďom vedieť, keď čítajú alebo pozerajú niečo vytvorené algoritmami.

Nemanipulujte

Nikdy nepoužívajte AI na vytváranie klamlivého obsahu alebo nerealistických zobrazení. Rešpektujte autorské práva a právo na súkromie.

Vždy overujte

Pred zdieľaním obsahu generovaného AI skontrolujte jeho presnosť a potenciálny dopad na ostatných.

Učte digitálne hodnoty

Vzdelávanie musí zahŕňať nielen technické zručnosti, ale aj základné hodnoty: pravdivosť, rešpekt a zodpovednosť v digitálnom veku.

Praktické cvičenia a diskusie

4 objektívy

- Spúšťač: Ako sa cítim, ako sa cíti niekto iný
- Prístup: Ako ovplyvňuje dané médium / zariadenie dôveryhodnosť?
- Zdroj: Kto je autor? Môžem nájsť iné uhly pohľadu alebo zdroje?
- Motívy: Odkiaľ pochádza táto informácia a aký je jej cieľ?

Vzdelávacie aktivity

- Nechajte študentov vytvoriť falošné správy pomocou AI a potom analyzujte, čo ich robí manipulatívnymi
- Diskutujte: Kde je hranica medzi kreativitou a klamstvom?
- Debata: Je etické používať AI na domáce úlohy?

AI: Nástroj alebo hrozba?

"AI nám ponúka obrovské príležitosti, ale aj bezprecedentné výzvy. Mediálna gramotnosť dnes znamená chápať nielen obsah, ale aj technológiu, ktorá ho vytvára."

Budúcnosť závisí od toho, ako zareagujeme. Necháme AI narúšať dôveru a šíriť manipuláciu? Alebo ju využijeme na posilnenie kritického myslenia, overovanie faktov a budovanie informovanejšej spoločnosti?

Naše aktivity a projekty VÚDPaP

Aktívne sa zapájame do boja proti dezinformáciám a podporujeme kritickú mediálnu gramotnosť prostredníctvom rôznych iniciatív.

Podcasty

Podcast o umelej inteligencii, dezinformáciách a mediálnej gramotnosti, s účasťou expertov a praktickými radami pre verejnosť.

MAVLAS
O DEŤOCH

Metodický plagát pre učiteľov

Praktický sprievodca pre pedagógov, ako riešiť dezinformácie šírené AI v triede, ponúkajúci stratégie a nástroje.

Online konferencia pre študentov 3xKaM 20.-21.11.2025

Pripravovaná online konferencia pre študentov zameraná na tému "Duševné zdravie mladých ľudí v digitálnom veku: prevencia a etické výzvy AI". Registrácia je stále otvorená.

Informatívny článok o výskume

Informatívny článok sumarizujúci a prezentujúci kľúčové poznatky z výskumov o rozvoji mediálnej gramotnosti na Slovensku.

VÝSKUMNÝ ÚSTAV
DETSKEJ PSYCHOLÓGIE
A PATOPSYCHOLÓGIE

Podcasty

Podcast o umelej inteligencii, dezinformáciách a mediálnej gramotnosti, s účasťou expertov a praktickými radami pre verejnosť.

— NAHLAS
O DEŤOCH

Online konferencia pre študentov 3xKAM 20.-21.11.2025

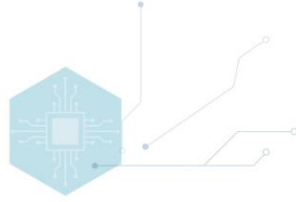
Pripravovaná online konferencia pre študentov zameraná na tému "Duševné zdravie mladých ľudí v digitálnom veku: prevencia a etické výzvy AI". [Registrácia je stále otvorená.](#)

Online študentská konferencia 3xKaM

Duševné zdravie mladých v digitálnej ére: prevencia a etické výzvy AI

20. - 21. november 2025
9:00 - 16:00

6. ročník bezplatnej online konferencie pre študentky a študentov pedagogických, psychologických a sociálnych smerov

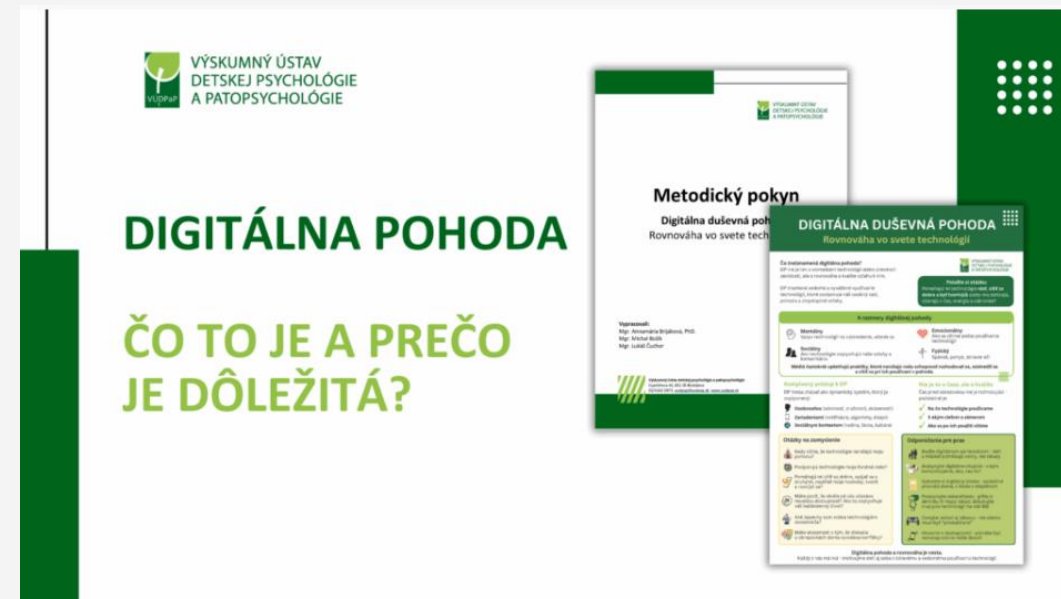

prihlásiť sa môžete do 18. novembra

Metodický plagát pre učiteľov

Praktický sprievodca pre pedagógov, ako riešiť
dezinformácie šírené AI v triede, ponúkajúci
stratégie a nástroje.

Informatívny článok o výskume

Informatívny článok sumarizujúci a prezentujúci kľúčové poznatky z výskumov o rozvoji mediálnej gramotnosti na Slovensku.

Užitočné odkazy

Užitočné zdroje a materiály pre pedagógov a záujemcov o mediálnej gramotnosti v triede

<https://ai.iedu.sk/pokrok-v-citani-ako-pomocnik-ucitela-aj-ziaka/>

Jedným z nástrojov AI v prostredí Microsoft Teams je Pokrok v čítaní. Slúži ako digitálny mentor, ktorý pomáha žiakom rozvíjať plynulosť čítania, výslovnosť a porozumenie textu. Učiteľom uľahčuje hodnotenie a poskytuje údaje o pokroku celej triedy.

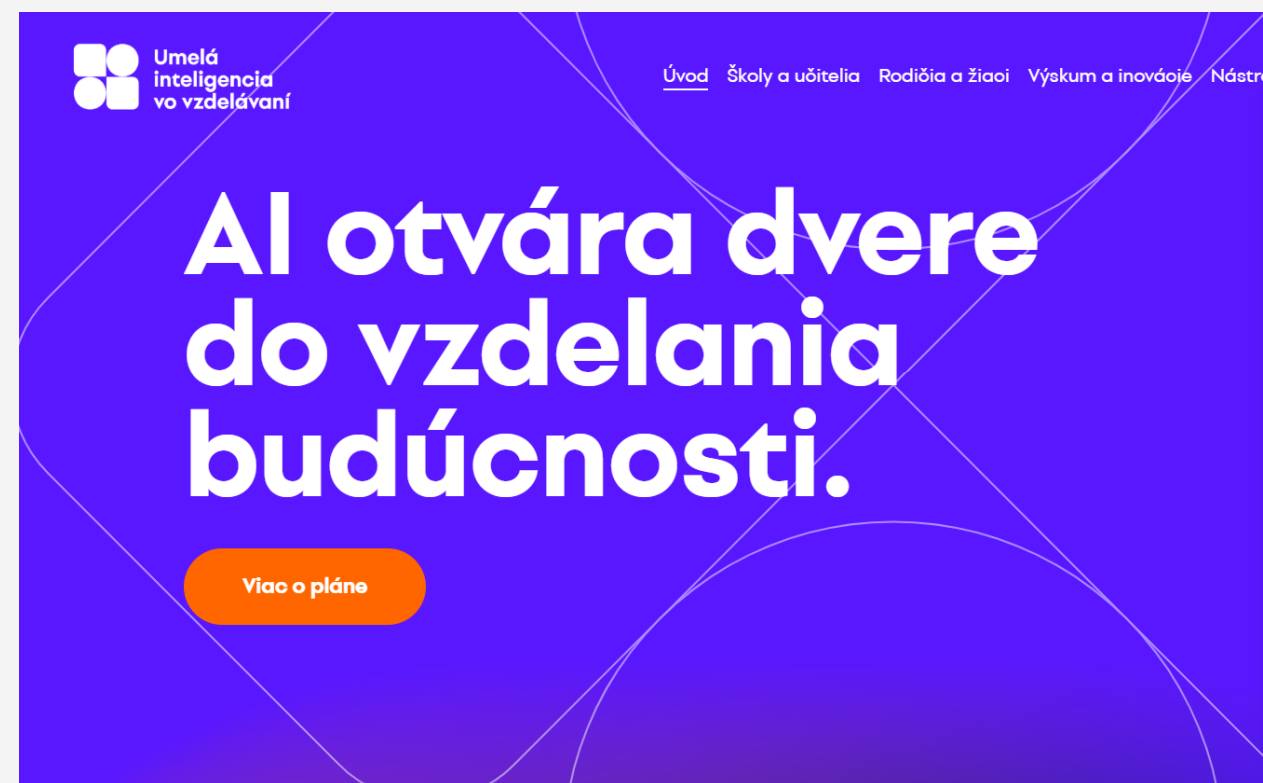
Od učiteľov pre učiteľov: Mgr. Peter Pallo

<https://ai.iedu.sk/wp-content/uploads/2025/08/AI-tipy-Copilot.pdf>

Tipy ako využiť umelú inteligenciu v škole a vo vzdelávaní pre pedagógov, žiakov aj študentov (celý manuál od spoločnosti Microsoft je v slovenčine).

<https://ai.iedu.sk/skoly-a-ucitelia/hodina-umelej-inteligencie/>

AI je všade okolo nás. Hodina umelej inteligencie pomáha žiakom premeniť sa z bežných používateľov na tvorcov technológií a rozvíjať zručnosti, ktoré im otvoria dvere do budúcnosti. Žiaci sú tvorcovia, nielen používatelia

Ďakujeme za pozornosť!

Otázky a diskusia

Kontaktujte nás pre ďalšie informácie o našich projektoch a aktivitách v oblasti mediálnej gramotnosti.

karin.dvorska@vudpap.sk

annamaria.briakova@vudpap.sk